

פרפראות פאר

נלקט מכתבי המחבר ר' ישראל אברהם ב"ר יהודה אריה לייב יוד ז"ל
לזכותו ולעילוי נשמתו

ביאור במעשה ידיכם בדרך שמחה והלצה אות יא

מפתח נושאים פקודי-החודש תשפ"ה

א, המשכן משכן רמז ללוחות ושברי
המונחות בארון
ב, רמז לאומרים ז"ל נעשית תורה כשתי תורות
בהמשכן משכן שתי פעמים
ג, המשכן משכן שתי פעמים ביאור בדרך צחות
ד, בגלל שנאת חינוס נרמז בתורה רק מקדש
ראשון
ה, ביאור בצחות ממונו של אדם שמעמידו על
רגליו
ו, בזוהר הק' פרשת פקודי מקור ההלכה
להוצאת שיער בתפילין של ראש
ז, סוד השיער שבתפילין
ח, טעם להוצאת השיער מחוץ לתפילין
ט, וכן הדבר בשעיר המשתלח
י, ביאור שתפילת שמונה עשרה כנגד שמונה
עשרה ציוויים שבפרשת פקודי
יא, ביאור במעשה ידיכם בדרך שמחה והלצה
יב, בירור בענין ברכת משה רבינו והקשר
להמענג את השבת
יג, איך ברכים בויהי נועם אם בכל המזמור אין
רמז לבנין המשכן
יד, ביאור במעשה ידיכם הם בניו ובנותיו של
אדם
טו, ביאור בכתוב מים גנובים ימתקו ולחם
סתרים ינעם
טז, אפשר הכונה "ביום" החודש הראשון למה
שדיבר עם משה רבינו רק ביום
יז, "ביום" החודש הראשון מכוון ליום הקמת
המשכן ביום שנולד יצחק
יח, כשם ששמחת המשכן מכוון ליום שנולד
יצחק כך שמחת ביהמ"ק מכוון ליום הגמל את
יצחק
יט, ביאור במ"ש דוד לי נאה לברך ע"ד אומרים
ז"ל אורח מברך
כ, הבוצע שבירך ניאץ את ה' ביאור בספר עולת
אהרן
ולאחריהם- ענייני פרשת החודש

א, המשכן משכן רמז ללוחות ושברי לוחות המונחות בארון

כתיב (שמות ל"ח כ"א) "אלה פקודי המשכן משכן
העדות", **כתב רש"י**, המשכן משכן - שני
פעמים, **רמז** למקדש **שנתמשכן** בשני חורבנין על
עונותיהן של ישראל, ע"כ,

מבואר לפירוש רש"י כי ביאור המילה **משכן**
הוא מלשון **משכון**,

כתב האבן עזרא (שמות פרק לח פסוק כא) כי מלת
משכן כוללת הכל. ופירש למה נקרא **משכן**,
בעבור הארון ששם **לוחות העדות**. עכ"ד,

יש לתת מובן למה שכתב שני פעמים משכן משכן

איתא בגמרא (מנחות צ"ט ע"א) **כתיב** (שמות ל"ד
א'), את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים
אשר שברת ושמחתם בארון,

תני רב יוסף, מלמד שהלוחות ושברי לוחות
מונחין בארון, מכאן לתלמיד חכם ששכח
תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג
בזיון, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, שמה שאמר הכתוב שני
פעמים המשכן משכן העדות, והכונה, ללוחות
העדות שהיו מונחים בארון, שעל שמם היה
נקרא המשכן, **משכן העדות**, והיה מונח בהם
הלוחות, וגם שברי הלוחות היו נתונים בו, ולזה
ירמוז **כפל הלשון המשכן משכן** שתי פעמים.
לרמז על לוחות ושברי לוחות שהיו מונחים
בארון.

ב, רמז לאומרים ז"ל נעשית תורה כשתי תורות בהמשכן משכן שתי פעמים

איתא בגמרא (יבמות צ"ו ע"ב) אזל ר' אלעזר אמר לשמענתא בי מדרשא, ולא אמרה משמיה דרבי יוחנן, שמע רבי יוחנן איקפד, (הקפיד רבי יוחנן שתלמידו ר' אלעזר אמר הלכה ולא אמר ההלכה בשמו),

ספר תורה נחלק לשתי חלקים

עול לגביה רבי אמי ור' אסי, אמרו ליה, (שאין להקפיד ולהחזיק במחלוקת) וכי לא כך היה המעשה בבית הכנסת של טבריא, (שהיה מחלוקת של כעס, בדין) "נגר שיש בראשו גלוסטרא" שנחלקו בו רבי אלעזר ורבי יוסי,

עד שקרעו ספר תורה בחמתו, קרעו ס"ד, אלא אימא **שנקרע** (שנחלק) **ס"ת בחמתו**, ע"כ,

איתא בגמרא (יבמות דף יד עמוד ב) אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל (שלא מתוך כעס), לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מבית הלל, ולא ב"ה מבית שמאי, ללמדך, **שחיבה וריעות נוהגים זה בזה**, לקיים מה שנאמר, (זכריה ח' י"ט) **האמת והשלום אהבו**,

במחלוקת ב"ש וב"ה נעשית תורה כשתי תורות

איתא בגמרא (סנהדרין פ"ח ע"ב) משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקות (בכעס) בישראל, **ונעשית תורה כשתי תורות**,

לפי מה שנתבאר כי משכן משכן העדות בעבור הארון ששם לוחות העדות

אפשר לומר, שכפי שרמז משכן משכן שני פעמים לחורבן בתי המקדש, כך גם רמז "המשכן משכן ללוחות העדות", לנעשית תורה שתי תורות,

ואפשר לפרש גם, נחלק ספר תורה בחמתו, הכונה שנחלק לשתי תורות.

ג, המשכן משכן שתי פעמים ביאור בדרך צחות

כתיב (שמות ל"ח כ"א) אלה פקודי המשכן משכן העדות, **כתב רש"י**, משכן העדות - עדות לישראל שויתר להם הקדוש ב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם, ע"כ,

משכן העדות מלשון עדים

אפשר לומר, מכיון והמשכן היה להם עדות לישראל, וקיי"ל אין עדות פחות משנים, לפיכך כתיב **המשכן משכן שתי פעמים**, לפי שעדים צריכים להיות שניים.

ד, בגלל שנאת חינוס נרמז בתורה רק מקדש ראשון

כתיב (שמות ל"ח כ"א) "אלה פקודי המשכן משכן העדות", **כתב רש"י**, המשכן משכן - שני פעמים, **רמז** למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל, ע"כ,

כתב בעל הטורים (שמות ל"ח כ"א), המשכן. משכן. שנתמשכן ב' פעמים בשביל עונות ישראל. **מנין משכן שנים** היה עדות ששכינה שורה בישראל, שבית ראשון עמד ת"י שנה כמנין משכן, ע"כ,

א"כ מצינו רמז בתורה למספר השנים של מקדש ראשון בלבד,

כיוצא בדבר מצינו רמז למקדש ראשון בלבד

כתיב, (ויקרא ט"ז ג') "בזאת יבא אהרן אל הקדש" **כתב רש"י**, "בזאת", גימטריא שלו, ד' מאות ועשר רמז לבית ראשון,

שאלו המפרשים, למה רמזה תורה רמז לבית ראשון בלבד, ולבית שני לא,

אפשר לתרץ, כדלקמן

איתא בגמרא (יומא ט' ע"ב), מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם,

כידוע דרכו של אהרון היתה, כפי שמבואר במשנה (אבות פרק א') הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום,

ומכיון שבזמן בית שני לא הלכו בדרכו של אהרון, לכן לא נרמז בפסוקו של אהרון "בזאת יבא אהרן", הרמז לבית שני, ורמזו רק למקדש ראשון.

כך אפשר לפרש גם כאן

דבזמן שמונה התורה לפרטי המשכן ולהקמתו אמרה תורה לרמז רק למקדש ראשון שלא היתה בו שנאת חינוס.

ה, ביאור בצחות ממנו של אדם שמעמידו על רגליו

כתיב (שמות ל"ח כ"ז) "ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן",

כתיב (דברים י"א ו'), "ואת כל היקום אשר ברגליהם"

כתב רש"י, זה ממנו של אדם שמעמידו על רגליו,

מבואר, שהכסף הראשון של מחצית השקל היה לאדנים, שהם רגלי המשכן,

אפשר לומר בצחות, ממנו של אדם שמעמידו על רגליו, זהו הכסף שניתן על רגלי המשכן, שהם האדנים, וזהו ממנו של אדם שמעמידו על רגליו.

ו, בזוהר הק' פרשת פקודי מקור ההלכה להוצאת שיער בתפילין של ראש

זוהר פרשת פקודי (דף רל"ז ע"ב) הפירוש וההוספות מתוך הספר "מתוק מדבש",

אמר רבי שמעון לרבי אלעזר ולרבי אבא, **אף על גב דכל הני מלין, כדקאמרון, אף על פי שכל אלו הדברים כמו שאמרנו, שצריך להכניע ולבטל את רוח הטומאה, אבל קודשא בריך הוא יהיב ליה שלטנו**, הרי הקב"ה נתן לו כח השליטה בעולם הזה **ורוח מסאבא בעי לאכפייא ליה בכל סטרין**, ואת רוח הטומאה צריך להכניע בכל האופנים,

על ידי שריפת הפרה

פעם על ידי שריפת הפרה שאנו משפילים אותו,

על ידי שעיר המשתלח ופרי החג שהוא שוחד

ופעם על ידי שעיר המשתלח ופרי החג שאנו מכבדים אותו, ועי"ז הוא מקבל שוחד, ונכנע תחת הקדושה,

שיער של התפילין

ולפעמים אנו נותנים לו מקום אחיזה בקדושה, כעין שיער של התפילין המבואר לקמן, ובכל זה מבטלים את כוחו, כי עי"ז אין לו עוד כח לקטרג כדמפרש ואזיל,

להבין מאמר הבא נקדים מה שכתוב בשו"ע (או"ח סימן ל"ב סוף סעיף מ"ד בהג"ה), וז"ל נוהגין לכרוך שיער על הפרשה, ואח"כ כורכין עליו קלף כשר, וחוזרים וכורכים עליו שיער,

ונוהגין שיהיה שיער זה של עגל, וצריך שיראה חוץ לבתים, ע"כ,

וכתב המג"א (ס"ק ס"א), וז"ל כתב בספר יש שכר בשם הזוהר, שלא יצא השער כשעורה חוץ לבתים,

ואמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו תא ואימא לך רזא חדא בא ואומר לך סוד אחד, ולא אתייהיב לגלגלה בר לאינון קדישין עליונין, שלא ניתן רשות לגלותו אלא לאותם הצדיקים הקדושים העליונים, והוא,

תא חזי, להאי אתר דאיהו רוח מסאבא, בא וראה, למקום הזה שהוא רוח הטומאה, **קוב"ה יהיב ליה שלטנו למשלט בעלמא בכמה סטרין**, הקב"ה נתן לו כח השליטה שישלוט בעולם בכמה אופנים, **ויכיל לנזקא**, והוא יכול להזיק ברשות העליון, וכל צער, ומחלה, ומיתה, והיזק, הוא ממנו, וגם ניתן לו רשות לקטרג למעלה, לכן,

ולית לן רשו לאנהגא ביה קלנא, אין לנו רשות להתנהג עמו בקלון ובזיון, **דבעינא לאסתמרא מניה דלא יקטרג עלן בגו קדושה דילן**, כי אנו צריכים להזהר ולהשמר ממנו שלא יקטרג עלינו בקדושה שלנו,

ועל דא רזא חדא אית לן, ועל כן סוד אחד יש לנו, **דבעינן למיהב ליה דוכתא זעיר בגו קדושה**

דילן, שאנו צריכים לתת לו מקום קטן בתוך הקדושה שלנו, ובזה אנו מכבדים אותו שמראים לו שאין לנו אחיזה בקדושה אלא עמו,

דהא מגו קדושה נפיק שלטנו דיליה, כי הרי מתוך הקדושה יצא כח השליטה שלו, לכן צריך לתת לו קצת אחיזה בקדושה כדי חיותו,

ז, סוד השיער שבתפילין

דבעינן גו רזא דתפילין לאצנעא חד שערא דעגלא, שאנו צריכים להצניע שער אחד של עגל בתוך התפילין, **דיפוק לבר ויתחזי**, שיצא ויתראה בחוץ, **דהא חוטא דשערא דא לא מסאיב**, כי חוט שער הזה שבתפילין הוא שורש מתוק וקדוש, לכן אינו מטמא את קדושת התפילין כי אין החיצונים נאחזים בו, **בר, דאי אתחבר האי שערא ואתעביד כשעורה**, חוץ אם שער הזה יתחבר ויתארך עד אורך כשעורה, אז יכולים החיצונים הטמאים לאחוז בו, **אבל פחות מן דא לא מסאיב**, אבל אם אורכו פחות מכשעורה אינו מטמא את קדושת התפילין,

וכך הוּוּ ישראל עבדי דהוּוּ ידעי רזא דא, וכך היו ישראל עושים בבית המקדש שהיו יודעים סוד זה,

כד שראן לאתקדשא בקדושה עלאה ביומא דכפורי, כשהתחילו להתקדש בקדושה העליונה ביום הכיפורים, כלומר עוד בערב יום הכיפורים,

הוּוּ מסתכלי מיד למיהב חולקיה להאי אתר, היו מסתכלים מיד להכין את השעיר המשתלח כדי לתת חלק לזה המקום,

ולמיהב ליה חולקא בינייהו, ולתת לו חלק בין הקורבנות של יום הכיפורים,

בגין דלא ישתכח מקטרגא עלייהו, כדי שלא ימצא מקטרג עליהם,

ולא ייתון לאדכרא חוביהון דישראל, ולא יבואו המקטרגים להזכיר עונותיהם של ישראל,

דכמה חבילין וכמה משריין אינון דאזדמנו, כי כמה חבורות וכמה מחנות חיצונים הם המזדמנים,

לנטלא מלה מניה כד אתי לקטרגא, לקבל דברי הקטרוג ממנו כשבא לקטרג,

זכאה חולקיה מאן דיכיל לאסתמרא דלא ידכרון חובוי לעילא, אשרי חלקו של מי שיכול להישמר שלא יזכירו עונותיו למעלה,

ולא ישגיחין עליה לביש, ולא ישגיחו ולא יסתכלו עליו לרע

אדהכי, הוּוּ זלגין עינוי דרבי אבא, עד שדרש רבי שמעון דרוש זה, בכה רבי אבא וזלגו עינוי דמעוה, כי נצטער על שאנו צריכים לשתף את הסטרא אחרא בקדושה שלנו,

אמר ליה, רבי שמעון,

אבא אבא זיל טנפיר קטורך, לך תתיר קשרי צערך, כלומר אל תצטער על זה, כי זהו לתועלת ישראל כדי שלא יקטרג עלינו,

ואקפיד בקולטך, ותקפיד לקלוט ולזכור את הסודות שאתה שומע,

דהא רזין דאורייתא לזכאי אתייהיבו, כי סודות התורה נתנו לצדיקים לעסוק בהם,

וההוא שערא בעי לאעלא ליה בגו קדושה עלאה דילן, את שער העגל הזה אנו צריכים להכניסו בתוך הקדושה העליונה שלנו, ולמיהב ליה דוכתא, ולתת לו מקום אחיזה, בגין דלא יקטרג לן בקדושן, כדי שלא יקטרג עלינו בקדושה שלנו,

ח, טעם להוצאת השיער מחוץ לתפילין

ויפוק מן ההוא שערא לבר דיתחזי, מה שאמרנו שצריך שיצא קצת מן השיער ההוא לחוץ מן התפילין כדי שיתראה, הטעם הוא,

דכד חמי לההוא בר נש בקדושה עלאה, כי כשרוח הטומאה רואה את זה האדם מתנהג בקדושה עליונה,

וחולקא דיליה משתתף לתמן, וחלק שלו משתתף שם,

כדין לא יקטרג ליה, אז לא יקטרג עליו,

ולא יכיל לאבאשא ליה לעילא ותתא, ואינו יכול להרע לו למעלה ולמטה,

דהא דוכתא יהיב ליה, שהרי נתן לו מקום אחיזה,

ואי ההוא חולקא לא יהבין ליה (דוכתא) בהאי קדושה, ואם לא נותנים לו חלק ההוא בקדושה זו כדי שיתעסק בו,

יכיל לאבאשא ליה לתתא, אז יכול להרע לו למטה,

וסליק מקטרגא ליה לעילא, ועולה ומקטרג עליו למעלה,

ואמר פלוני דקא מקדש השתא, ואומר איש פלוני שמתנהג עתה בקדושה,

כך וכך עבד יומא פלוני וכך אינון חובוי, כך וכך עשה ביום פלוני, וכך הם עונותיו,

עד דימטי דינא על ההוא בר נש ויתענש על ידי, עד שמגיע הדין על אותו האדם ויהיה נענש על ידו,

ט, וכן הדבר בשעיר המשתלח

פרפראות פאר

דכתיב (תהלים כ"ה י"ד) **סוד ה' ליריאו**, ומי כמוך מיראי ה' שיהיה ראוי לשמוע אלה הסודות, לכן הט אזניך לשמוע גם שאר הסודות שאגלה לך,

עד כאן דברי הזוהר הקדוש

עד כאן בענין הוצאת שיער של עגל באורך פחות מכשעורה במצוה רבא דתפילין, כשוחזר לכח הסטרא אחרא,

יש לדעת, שמקורו של דין זה אינו מופיע בגמרא ונלקח מדברי הזוהר הק' שבפרשתנו פרשת פקודי

י, ביאור שתפילת שמונה עשרה כנגד שמונה עשרה ציוויים שבפרשת פקודי

כתיב (שמות פרק לט פסוק מב – מג) (ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו בני ישראל את כל העבדה", "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה",

והקשו המפרשים, שבכל מקום קרא למלאכת המשכן מלאכה, ולמה כאן קראו עבודה,

כתב ברבינו בחיי (שמות פרק לט פסוק מב) כן עשו בני ישראל את כל העבודה. היה לו לומר "את כל המלאכה", אבל הכתוב קרא למלאכת המשכן "עבודה" שעשו אותה לעבודת הש"י, כענין שכתוב: (לעיל כג, כה) "ועבדתם את ה' אלהיכם", (דברים יג, ה) "ואותו תעבדו".

כתב הרמב"ן (שמות פרק לט פסוק מב) ויקראנה עבודה לומר כי עשו אותה לעבודת השם הנכבד, כענין ועבדתם את ה' אלהיכם (לעיל כג, כה), ואותו תעבדו (דברים יג, ה).

ע"ד הנ"ל יש לבאר שתפילת שמונה עשרה שכנגד שמונה עשרה ציוויים שבפרשת פקודי

איתא בגמרא (ברכות דף כח עמוד ב') רבן גמליאל אומר: בכל יום ויום מתפלל אדם שמנה עשרה. הני שמונה עשרה כנגד מי,

בירושלמי, (ירושלמי מסכת ברכות פרק ד הלכה ג) ולמה שמונה עשרה רבי שמואל בר נחמני בשם ר' יוחנן כנגד י"ח ציוויין שכתוב בפרשת משכן שני

פני משה מסכת ברכות פרק ד הלכה ג בפרשת משכן שני. כלומר בפי פקודי והאי שני כמו שני דברים הכפולין על שם שכתוב בו שני

פקודי החודש תשפ"ה

פעמים משכן זא"ז ויש בפרשה זו י"ח פעמים צוה ה' עד סוף הספר,

מראה הפנים מסכת ברכות פרק ד הלכה ג כנגד י"ח ציוויין שכתוב בפרשת משכן שני. יש סמך לזה על פי שאמרו חז"ל במדרש משכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בעוונות וכו' ולאחר שנתמשכן אין לנו אלא תפלה במקום הקרבן ע"ש ונשלמה וגו',

תירוץ לקושיית הראשונים למה קרא למלאכת המשכן עבודה

איתא בגמרא (תענית דף ב עמוד א) לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שהיא בלב - הוי אומר זו תפלה.

עפ"י מה שנתבאר לעיל, שמלאכת המשכן נקרא עבודה, כי עשו אותה לעבודת השם הנכבד, יש לומר דלפיכך נקראת עבודה, לומר לך כי מלאכת המשכן נעשתה כעבודה שבלב ולפיכך נקראת עבודה,

יא, ביאור במעשה ידיכם בדרך שמחה והלצה

כתיב (ויקרא ט' כ"ב), "וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים, ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם", וברש"י, אמרו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו", (תהלים צ'), "יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם",

בדרך הלצה אפשר לומר, לפי שבזמן הזה שהתפילות הם במקום הקורבנות, ע"ד ונשלמה פרים שפתינו, ויש מי שמרבים להתלהב בתפילתם ע"י ידיהם, לפיכך כשירד מעשות הקורבנות, כלומר כשירד מעשות קורבנות לאחר חורבן הבית, ברכם שתשרה שכינה במעשה ידיהם, כלומר, במעשה ידיהם שבתפילתם. כשהתפילה תהיה במקום הקורבנות,

גם יש לומר שהוא ע"ד ונשלמה פורים שפתינו,

יב, בירור בענין ברכת משה רבינו והקשר להמענג את השבת

פרפראות פאר

כתיב (שמות פרק לט פסוק מג) "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה"

כתב רש"י (מג) ויברך אותם משה - אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה **במעשה ידיכם**, (תהלים פרק צ פסוק יז) "ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו",

יש להבין, אם משה אמרו, למה בתחילה אמר שתרה שכינה במעשה **ידיכם**, ואח"כ אמר **עלינו**, ולא אמר **עליכם**,

וצ"ל כדאיתא במדרש תנחומא (פרשת פקודי י"א) יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, **והם אמרו** ויהי נועם ה' וגו', לפיכך אמרו **עלינו**,

יג, איך ברכם בויהי נועם אם בכל המזמור אין רמז לבנין המשכן

קושיית מפרשי התורה, איך ברכם משה רבינו **בויהי נועם**, אם בכל המזמור (תהלים צ') אין רמז **לבנין המשכן**, הרבינו בחיי תירץ בדרכו, אך הכלי יקר השיגו ואמר כי אין זה מספיק אל הכוונה, וביאר בדרך אחר, עיי"ש,

ונראה לי לומר בדרך רמז, מכיוון וביקש לברכם **בויהי נועם**, ובתחילת המזמור נאמר אתה **מעון** היית לנו והמילה מעון הם אותיות **נועם** לפיכך ברכם במזמור זה, ומרמז **למשכן** שהוא **מעון** השכינה.

יד, ביאור במעשה ידיכם הם בניו ובנותיו של אדם

כתיב (שמות פרק לט פסוק מג) "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה",

כתב רש"י אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה **במעשה ידיכם**,

איתא בגמרא (שבת דף לב עמוד ב) איזה הן מעשה ידינו של אדם - הוי אומר: **בניו ובנותיו של אדם**,

יש לומר, כשראה משה שעשו מלאכתם לשם שמים, ברכם בברכת הבנים, שתשרה שכינה **במעשה ידיהם** שהם מעשה ידינו של אדם.

פקודי החודש תשפ"ה

טו, ביאור בכתוב מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם

כתיב (תהלים צ' י"ז) "ויהי נעם ה' אלקינו עלינו"

פירש במצודת ציון, נועם - ענין מתיקות וערבות כמו, **מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם** (משלי ט),

איתא בגמרא (שבת לא ע"א) **קבעת עתים לתורה**,

ופירשו בו, קבעת, מלשון "וקבע את קובעיהם" (משלי כ"ב כ"ג) שהוא מלשון **גזילה**, פירוש, **גזלת** לך זמן לקבוע שיעור לתורה,

מים ולחם הם דברי תורה כאמרם ז"ל (בבא קמא דף פב עמוד א) דורשי רשומות אמרו: אין **מים** אלא תורה, שנאמר: הוי כל צמא לכו למים,

ובלחם כתיב לכו לחמו בלחמי שהוא לחמה של תורה,

וכך יש לפרש, מים גנובים היא תורה שאדם לומד ע"י שגגב גזל זמן לקבוע שיעור תורה יערב לו ביותר וזהו **מים גנובים ימתקו**,

וכתיב יושב בסתר עליון ופירשו בו מצודת דוד אתה היושב בסתר עליון ר"ל המתבודד בעבודת ה' **ובעיון סתרי תורתו**, וזהו ולחם סתרים כלומר הלומד בעיון **סתרי תורתו**, לו ינעם, וזהו "מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם"

טז, אפשר הכונה "ביום" החודש הראשון למה שדיבר עם משה רבינו רק ביום

כתיב (שמות מ' ב') "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד",

יש לדייק בלשון הכתוב, שאמר **ביום** החודש, היה ל"ל "בחדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד", מאי **ביום** החודש, ובאחד לחודש, ויש לבאר כדלקמן,

איתא במדרש (תנחומא פקודי פרק י"א) "וידבר ה' אל משה, ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד",

ולמה לא עמד מיד, אלא, מפני שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו,

לפי שבאחד בניסן נולד יצחק, אמר הקב"ה הריני מערב שמחתכם, שמחה בשמחה, והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין ואומרין להם, נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד, ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקב"ה,

ועל זה אמר דוד המלך (תהלים צ"ב), "כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן",

"כי שמחתני ה' בפעלך", זה אהל מועד,

"במעשה ידיך ארנן", זה בנין בהמ"ק שיבנה ב"ב,

"מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך", שהיית חושב לערב שמחת המשכן, בשמחה יום שנולד יצחק אבינו, עכ"ל המדרש,

לפי"ז אפשר לומר, דלרמז להא שחישב הקב"ה לערב שמחת המשכן ביום שנולד בו יצחק, אמר הכתוב, "ביום" יתירא, לרמז ליום שנולד בו יצחק, ו"אחד בחודש", הוא ר"ח ניסן יום הקמת המשכן.

יח, כשם ששמחת המשכן מכוון ליום שנולד יצחק כך שמחת ביהמ"ק מכוון ליום הגמל את יצחק

כתיב (בראשית כ"א ח') ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק,

איתא בגמרא (פסחים קי"ט ע"ב) דרש רב עזירא, זימנין אמר ליה משמיה דרב וזימנין אמר ליה משמיה דרב אשי,

מאי דכתיב (בראשית כ"א ח'), ויגדל הילד ויגמל, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק,

לאחר שאוכלין ושותין, נותנין לו

לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל, אומר לו

ליצחק טול וברך, אומר להן איני מברך שיצא ממני עשו, אומר לו

והיה הקב"ה חפץ להעמיד המשכן ע"י משה רבינו, ולא ע"י עושי המלאכה, אמר משה, רבש"ע איני יודע להעמידו, אמר ליה, עסוק בדיך ואתה נראה מעמידו והוא עומד מאליו, ואני כותב עליך שאתה הקימותו, שנאמר (שמות מ' י"ז) ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן, ומי העמידו משה שנאמר "ויקם משה את המשכן", ע"כ, עיי"ש במדרש באורך,

איתא במדרש (מכילתא פרשת בא, מובא ברש"י שמות י"ב ב') לא היה הקב"ה מדבר עם משה אלא ביום, שנאמר (שמות ו' כ"ח) ויהי ביום דבר ה', (ויקרא ז' ל"ח) ביום צותו, (במדבר ט"ו כ"ג) מן היום אשר צוה ה' והלאה, ע"כ,

מבואר, כי בשעה שהיה משה רבינו מקים את המשכן היה מדבר אל הקב"ה ואומר לו, איני יודע להעמידו וכו' כדאיתא במדרש, ולא היה הקב"ה מדבר עם משה אלא ביום, כדאיתא במדרש,

אפשר לומר דלפיכך אמר הכתוב, ביום החודש, והמילה ביום נראה מיותר, אך לרמז בא, ע"י מש"כ "ביום" שביקש הקב"ה להקים המשכן ע"י מש"כ, והיה הדיבור מדבר עם משה בענין הקמת המשכן, והרי דיבורו עמו היה רק "ביום" לזה הוסיף המילה "ביום".

יז, "ביום" החודש הראשון מכוון ליום הקמת המשכן ביום שנולד יצחק

כתיב (שמות מ' ב') "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד",

דיוק בלשון הכתוב

יש לדייק בלשון הכתוב, שאמר ביום החודש, היה ל"ל "בחדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד", מאי ביום החודש, באחד לחודש, ויש לבאר כדלקמן,

איתא במדרש (תנחומא פקודי אות י"א) בשלשה חדשים נגמרה מלאכת המשכן, תשרי מרחשון כסליו, והיה מונח ומפורק טבת ושבט ואדר, והעמידוהו באחד בניסן, שנאמר (שמות מ' ב') "ביום החדש הראשון בא' לחדש תקים את משכן אהל מועד",

פרפראות פאר

ליעקב טול וברך, אומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידה תורה לאוסרן עלי, אומר לו

למשה טול וברך, אומר להם איני מברך שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל לא בחיי ולא במותי אומר לו

ליהושע טול וברך, אומר להן איני מברך שלא זכיתי לבן, דכתיב יהושע בן נון, נון בנו יהושע בנו, אומר לו

לדוד טול וברך, אומר להן **אני אברך ולי נאה לברך שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא**, ע"כ,

כתב המהרש"א (פסחים קי"ט ע"ב), וז"ל, ואמר לאחר שאוכלין ושותים באותה סעודה כשבאין לברך ברכת המזון נותנין לאברהם כוס של ברכה וכו'

הוא מבואר לפי הדין שהגדול מברך, והאבות וגם משה שנתנה תורה על ידו גם יהושע כשעל ידו נכנסו לארץ ישראל הם כולם גדולים מדוד, **אלא**, שכ"א מהם נתן סיבה המניעה ממנו מלברך,

וכלפי מ"ש (ברכות מ"ט ע"א) שצריך להזכיר בברכת המזון **ברית ותורה וארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים**, והטעם מפורש שם,

ועוד אמרו שם, משה תיקן להם ברכת הזון בשעה שירד להם **המן**, יהושע תיקן להם ברכת הארץ **כשנכנסו לארץ**, דוד תיקן להם על ישראל עמך ועל **ירושלים**, ושלמה תיקן על **הבית הגדול והקדוש**,

ולזה אמר אברהם שאמר איני מברך שיצא ממני ישמעאל, וכן יצחק שיצא ממנו עשו, ולא יכול לומר ברית שהוא בריתך שחתמת בבשרנו שהיא המילה שאין זוכים במילה, דכתיב בפרשת מילה ואת בריתי אקים את יצחק, ואמרינן כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק למעט את זרע עשו,

ואמר שיעקב אמר שנשאתי ב' אחיות שהוא דבר שעתידה תורה לאסור ואיני יכול לומר תורה דהיינו על תורתך שלמדתנו

ומשה שאמר שלא זכיתי ליכנס לארץ ואיני יכול לומר על ארץ חמדה גוי דמ"ה קאמר שלא תיקן אלא ברכת הזון ולא ברכת הארץ,

ויהושע שתק ברכת הארץ שזכה ליכנס בה אך כיון שלא זכה לבן כמו שזכה דוד לבנות

פקודי החודש תשפ"ה

ירושלים ושלמה בנו בנה בית המקדש וע"כ אמר שלא יכול יהושע לומר על ירושלים כו' ועל הבית הגדול כו'

אבל דוד שזכה שהוא בנה ירושלים ובנו **בנה בית המקדש שע"ז תקנו ברכת בונה ירושלים**,

וע"כ אמר לי שזכיתי לכל הני מילי נאה לברך שנאמר כוס ישועות אשא גוי ולעיל מיניה כתיב מה אשיב לה' **כל תגמולוהי עלי**,

רצה לומר, דבכל אחד מן הראשונים חסר בו מכל תגמוליו שהם **ברית ותורה וארץ ומלכות בית דוד בב"י** אבל עלי כל תגמוליו שיש לי ברית ותורה וארץ ומלכות בבונה ירושלים, וע"כ נאה לי כוס ישועות גוי שהוא כוס של ברכה שאשא אותו ובשם ה' אקרא בברכת הזימון כמ"ש בר"פ שלשה שאכלו ברכת הזימון מנלן דכתיב כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו, **עכ"ל המהרש"א**,

מבואר, שבזכות בנין **בית המקדש**, זכה דוד המלך שיברך בסעודה הגדולה **ביום הגמל את יצחק**

י"ל שלכך מכוונים דברי המדרש (תנחומא פקודי אות י"א) **בשלשה חדשים** נגמרה מלאכת המשכן, **תשרי מרחשון כסליו**, והיה מונח ומפורק **טבת ושבט ואדר**, והעמידוהו **באחד בניסן**, שנאמר (שמות מ' ב') **"ביום החדש הראשון בא' לחדש תקים את משכן אהל מועד"**,

ולמה לא עמד מיד, אלא, מפני שחשב הקב"ה **לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו**,

לפי שבאחד בניסן נולד יצחק, אמר הקב"ה הריני מערב שמחתכם, **שמחה בשמחה**, והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין ואומרינן להם, נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד, **ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקב"ה**,

ועל זה אמר דוד המלך (תהלים צ"ב), **"כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן"**,

"כי שמחתני ה' בפעלך", זה אהל מועד,

"במעשה ידיך ארנן", זה בנין בהמ"ק שיבנה ב"ב,

"מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך", **שהיית חושב לערב שמחת המשכן**, בשמחה יום שנולד יצחק אבינו, **עכ"ל המדרש**,

כ, ה**בוצע** ש**בירך** נ**יאץ** א**ת** ה' **ביאור** **בספר עולת אהרן**

כתב בספר עולת אהרן, שנתחבר ע"י קדמון אחד ממדינת פולין ה"ה הר"ר אהרן זעליג בן הר"ר יואל פייביש, הודפס בשנת תצ"ג, ובהסכמותיהם של גדולי פולין וגדולי אשכנז בימים ההם, המה מעידים כי דבריו מעשה מרקחים פירות גינוסר מדבש מתוקים,

וכך כתב (בסוף מסכת פסחים ד"ה כוס ישועות אשא) שמעתי אומרים **בשם גדול אחד** על הפסוק (תהלים י"ג) **"ובצע ברך נאץ ה'",**

והוא עפ"י מה שכתוב (פסחים כ"ב ע"ב) שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, פירש, אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם, כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אני מקבל שכר על הפרישה, ע"כ

מה יש לרבות בפסוק וברכת את ה' אלוקיך

והקשה ז"ל הא תינח האי קרא, אבל קרא (דברים ח' י') **"וברכת את ה' אלוקיך"**, מאי דריש ביה, לרבות,

ותירץ דלפי דאיתא (ברכות מ"ו א') **בעל הבית בוצע ואורח מברך**, כדי שיברך לבעל הבית, והשתא האי וברכת את ה' אלוקיך בא לרבות את בעל הבית דהאורח צריך לברך לבעל הבית,

אבל כאשר בעה"ב מברך, המילה "את" מה בא לרבות

וז"ש אם היה בוצע בירך. פי' אם הבעל הבית שהוא בוצע הוא מברך בעצמו ואינו נותן להאורח לברך, אז אין המילה את בא לרבות את הבעל הבית, ויוצא ש"את" בא לרבות מישהוא נוסף עם השי"ת, ונשמע כאילו יש שתי רשויות ר"ל, ואז הוא ניאץ ה', משום דהשתא האי וברכת את ה' אלוקיך אין לדרוש בו לרבות שמברך את הבעל הבית,

א"כ בכך הוא מנאץ וזהו, **בוצע בירך ניאץ ה'**, ודפח"ח, עכ"ד.

לפי זה יש לומר, כשם ששמחת המשכן מכוון ליום שנולד יצחק, כך שמחת ביה"ק מכוון ליום הגמל את יצחק, ששם יברך דוד המלך בזכות בנין בית המקדש.

יט, **ביאור** במ"ש דוד לי נאה לברך **ע"ד אומרם ז"ל אורח מברך**

כתיב (תהלים קט"ז י"ג) **"כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא"** וגו', אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי",

איתא בגמרא (יבמות ע"ז ע"א) מאי דכתיב פתחת למוסרי, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם שני מוסרות שהיו עלי פתחתם, רות המואביה ונעמה העמונית,

פירוש, ע"י שהותרו שתי המוסרות שהיו לי, ע"י הדרשה של עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, ע"י זה הותרתי לבוא בקהל ישראל, ע"י"ש באריכות בגמרא,

מבואר כי דוד המלך, מאחר שהיה מצאצאיהם של עמון ומואב, ולא ממשפחת אברהם יצחק יעקב, ראה עצמו בכלל ישראל, כ"אורח",

איתא בגמרא (ברכות מ"ו ע"א), בעל הבית בוצע ואורח מברך, בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה, ואורח מברך כדי שיברך לבעל הבית, וכיון שדוד המלך אמר שהוא אורח בעם ישראל לכן לי נאה לברך. ולכן אמר "כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא", כי לי נאה לברך.

ברוך שכוונתי לדברי השל"ה הקדוש

שוב מצאתי בשל"ה הקדוש מסכת פסחים מצה שמורה אות רמ"ד, שכתב, ושמעתי, שהסיבה היא, מאחר שבא מרות המואביה,

והענין, כי הדין הוא, בעל הבית בוצע והאורח מברך (ברכות מו א), ודוד הוא אורח, כי בא מאומה אחרת, מצד האם, ולא מאומה ישראלית. וכן אמר 'גר אנכי בארץ' (תהלים קיט, יט), עכ"ל השל"ה הק'

ונראה בעינינו עצת אשתו והלך להמלך ואמר שרוצה ג"כ לחפש טבעתו והמלך נתן לו מעות והיהודי הכין בזה המעות צרכי פסח בהרחבה גדולה והיהודי היה ג"כ מכניס אורח והביא לביתו על הסדר של ליל חג הפסח הרבה אורחים,

אחד מיועצי המלך היה גלח שונא ישראל מובהק ולא היה יכול לסבול איך יהודי הנ"ל רימה את המלך והוציא ממנו מעות, והלך הגלח בליל חג הפסח מאחורי חלון היהודי וכראותו איך שאוכל ושותה ואינו עוסק כלל בחיפוש טבעת המלך הלך הגלח להמלך ואמר לו אתה חושב שהיהודי מחפש הטבעת הנה אראה למלך מה עשה היהודי במעות שנתן לו המלך,

והמלך הלך עם הגלח עד ביתו של היהודי ועמדו מאחורי החלון והסתכלו בפנים וראו האיד שהיהודי יושב כמלך בגדוד,

והיהודי היה לו מנהג כשאמר ההגדה כשהגיע להחרוזים **דיינו** אמר היהודי חרוז אחד וכל המסובים ענו אחריו **דיינו**, ובעת שעמד המלך מאחורי החלון אמר אז היהודי החרוזים של דינו ושמו של הגלח היה **דייני**, והבין המלך שהגלח דייני הוא גנב הטבעת, וצוה המלך לאסור הגלח ולהכותו עד שיודה וכך הוה שהודה שגנב הטבעת והיהודי היה לו צרכי פסח בהרחבה גדולה,

מעשה השלישי

יהודי אחד עבד אצל פריץ פעם אחת התפאר הפריץ ואמר להיהודי נכון הדבר באם לא הייתי נותן לך פרנסה היית גווע ברעב ח"ו, היהודי היה תמים וי"ש ענה להפריץ מה אתה אומר אתה מפרנס אותי הלא יש אל בשמים והוא זן ומפרנס לכל הברואים ואותי ג"כ מפרנס ואם הפריץ לא יהיה השליח מן השמים יתן לי השי"ת ע"י שליח אחר,

כששמע הפריץ תשובתו של היהודי חרה לו מאד וצוה להיהודי שיעזוב מיד את מקומו ולא יתן לו שוב עבודה זה היה לפני חג הפסח והיהודי היה עני ולא היה לו במה להכין צרכי החג,

להפריץ היה אוצר של מטבעות זהב והפריץ נהג ליכנס לאוצרו לנקות המטבעות מחלודה והיה מנקה המטבעות ברוק שבפיו **ולהפריץ היה חיה קוף** וכידוע שזאת החיה עושה מה שרואה שהאדם עושה וכשנכנס הפריץ לאוצרו לנקות המטבעות לקח עמו הקוף וראתה איך שהפריץ מנקה המטבעות ברוק שבפיו וחשבה שהפריץ אוכל מהמטבעות של זהב אח"כ ירדה החיה

פרשת החודש

שלושה סיפורים המסוגלים לצרכי פסח בהרחבה עפ"י המגיד מקאז'ניץ

בספר אוצר ישראל מאת מוה"ר רבי ישראל הלוי רוזנצווייג זצ"ל סופר סת"ם פה קרתא דירושלים תובב"א נאסף ונערך בעזהשי"ת ע"י נכדו מרדכי הכהן בלום שנת תשס"ו לפ"ק, בעמוד ל"ז כתב,

המגיד הקדוש מקאז'ניץ זי"ע סיפר בכל שבת **מברכין ניסן** אלו הג' סיפורים ומסוגלים להשפיע לבני ישראל **צרכי פסח בהרחבה**,

וכ"ק מרן **בעל שומר אמונים** זי"ע צוה לספר הג' סיפורים **בהיוםא דהילולא** של רבינו **רבי אלימלך זי"ע**

מעשה הראשון

היה איזה יהודי שעשה לפני חג הפסח חבית יין שרף ונסע למכור את החבית יי"ש ועבר עם החבית יי"ש את הגבול בין מדינה למדינה ותפסו אותו שומרי הגבול ולקחו ממנו את החבית יי"ש היה אסור לפי חוקי המדינה לסחור עם יי"ש מבלי רשיון מיוחד,

נסע היהודי תיכף להרבי רבי אלימלך זי"ע ובכה מאד שלקחו ממנו החבית יי"ש אז אמר לו הרר"א שילך ויאמר לשומרי הגבול שיטעמו מהחבית יי"ש ויראו שזה חבית מים ולא יי"ש וכן עשה היהודי וצוה לשומרי הגבול לטעום מהחבית וראו שהיא מלאה מים ולא יי"ש ונתנו בחזרה החבית יי"ש,

והיהודי חזר שוב להרר"א ובכה לפניו שהחבית יי"ש הינה מקור הכנסה עבורו לצרכי פסח

ועכשיו החבית יי"ש מלאה מים אז אמר לו הרר"א שיטעום ויראה שהחבית מלאה יי"ש וכך הוה שהחבית מים נהפך שוב ליי"ש והיה להיהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה,

מעשה השני

פעם היה מלך שנאבדה ממנו טבעתו וצוה לחפש הטבעת, ומי שקיבל על עצמו לחפש הטבעת נתן לו המלך הרבה מעות שיהיה לו אפשרות לחפש הטבעת,

והיה שם יהודי שהיה עני ואביון ולא היה לו במה להכין צרכי חג הפסח אמרה לו אשתו הנה אתה רואה שהמלך נותן מעות למי שרוצה לחפש טבעתו תלך גם אתה ותאמר שאתה גם כן רוצה לחפש הטבעת והמלך יתן לך מעות ובזה המעות יהא לנו במה להכין צרכי חג הפסח,

פרפראות פאר

לבדה להאוצר והתחילה לאכול מהמטבעות עד שנתמלא כרסה עם מטבעות של זהב ונפלה פגר, **כשראה הפריץ** שהחיה נפלה פגר צוה למשרתו שיזרוק הנבלה לביתו של היהודי שידע שאם אני לא נותן לו אזי אין לו פרנסה וכשזרקו החיה

בביתו של היהודי נקרע בטנה ונפלה ממנה הרבה מטבעות של זהב והיה כבר להיהודי צרכי חג הפסח בהרחבה גדולה, בליל הפסח שלח הפריץ את משרתו לבית היהודי לראות אם יש לו מה לאכול ומשרתו הגיע בחזרה ואמר להפריץ שיש להיהודי כל טוב אז שלח לקרוא את היהודי ושאל אותו מאין היה לו מעות להכין צרכי פסח סיפר לו היהודי איך שזרקו לו חיה בביתו וממנה נפלה מטבעות של זהב אז אמר הפריץ עכשיו כבר מודה שהשיי"ת זן ומפרנס לכל והיה להיהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה.

מפי הרה"ח ר' אלעזר ביין ששמע מהגה"ק מפיאסעצנא זי"ע נכד המגיד מקאזניץ זי"ע

החודש הזה לכם, ראש חדשים
כיצד יוצאת השמש להאיר על הארץ,
בשמחה או ביסורים

כתיב (שמות י"ב ב'), **החודש הזה לכם ראש חדשים,**

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן כל המברך על החודש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא **החודש הזה לכם,** וכתוב התם זה אלי ואנוהו,

ועוד איתא שם (סנהדרין מ"ב ע"א), מאי מברך, אמר רב יהודה ברוך וכו' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, **ששים ושמחים** לעשות רצון קונם וכו', ע"כ,

ופירש רש"י, **ששים ושמחים**, כדכתיב (תהלים י"ט) **לשמש שם אוהל בהם,** והוא כחתן יוצא מחופתו **ישיש כגבור וגו',**

מבואר, שהשמש יוצאת להאיר בשמחה, כשמחת חתן היוצא מחופתו,

וקשה, מהא דאיתא בגמרא (נדרים ל"ט ב'), מאי דכתיב, (חבקוק ג' י"א) **שמש ירח עמד זבולה,** שמש וירח בזבול מאי בעיין, והא ברקיע קביעי, מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול, ואמרו לפניו רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירים, באותה שעה **ירה בהן חיצים וחניתות,** אמר להם, בכל יום ויום משתחוים לכם **ואתם מאירים,** בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם,

פקודי החודש תשפ"ה

ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים, שנאמר לאור חציך יהלכו וגו', ע"כ,

מבואר, כי הם יוצאים להאיר בעל כרחם ע"י יסורים, וכי לזה יקרא **ששים ושמחים,** ואיך אפשר לומר **שהם יוצאים בשמחה,** כאשר יורים בהן יום יום שיאירו,

ויש ליישב, עפ"י מה דאיתא (שבת פ"ח ב') תנו רבנן, עלובין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, **עושין מאהבה ושמחין ביסורין,** עליהן הכתוב אומר, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ע"כ,

מהא דאמרו ז"ל, כי העושין מאהבה ושמחים ביסורים הם דומין לשמש, אנו למידין כי השמש יוצאת להאיר באהבה אע"פ שנעשה הדבר ע"י יסורים,

לפי"ז מתורצת קושיתנו כפתור ופרח, דאע"פ שהשמש יוצאת להאיר ע"י יסורים, כאמרז"ל **שבכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות,** בכל זאת השמש יוצאת בשמחה, כמ"ש **ששים ושמחים.**

ראש חודש לנשים

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מה) דן אהרן דין בינו לבין עצמו, אמר אם אני אומר להם תנו לי כסף וזהב, מיד הם מביאים, אלא הריני אומר להם תנו נזמי נשיכם בניכם ובנותיכם ומיד הדבר בטל, שנאמר (שם ב) ויאמר אליהם אהרן פרקו וגו'.

שמעו הנשים ולא רצו, ולא קבלו עליהן לתן נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להם, לעשות שקוץ ותועבה שאין בו כח להציל לא נשמע לכם.

ונתן להן הקדוש ברוך הוא שכרן בעולם הזה, שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים. ונתן להם שכר לעולם הבא, שהן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים, שנאמר [תהלים קג, ה] המשביע בטוב עדיך וגו'.

בביאור דברי פרקי דרבי אליעזר שהנשים קיבלו שכר על שלא רצו לתת זהב לעגל, שלא יעשו מלאכה בראש חודש,

מבאר הרד"ל בהוספות, ששכרם בראש חודש, משום ההתחדשות של הלבנה בכל חודש, ובוה השווה באריכות נשים לראש חודש, עכ"ד הרד"ל

ואפשר לומר ברמז, מהא דאיתא, (שבת קמ"ז) **החודש הזה לכם,** כלומר לנשים, הוא מכיוון **והחרש היה לבן,** שלא שמעו לתת לעגל.

סדר יוצר לפרשת החודש

לציון דרור חשת בו קפות דבר אור יקרות לקפות. החדש אשר ישועות בו מקיפות. החוסים בו מתקיפות. ומנו מתחילות ותוקפות. ועד ראש לארבע תקופות,

פרפראות פאר

חזן - ארבע תקופות בשנה. תחדש אורם כבראשונה. כאשר שמענו כן עוד חיש נא. **החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה**, ברוך אתה ה', מחיה המתים,

החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, הרי ניסן אינן זמן גשמים, ופירשו בו הכוונה, **החיינו הכוונה לטל תחיה**, אך צריך ביאור למה **בגשם**,

יש לבאר עפ"י מעשה שהיה

איתא בגמרא (תענית דף ה עמוד א) אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: **יורה בניסן?** יורה במרחשון הוא! יורה במרחשון ומלקוש בניסן,

אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן, בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה, דכתיב ביה "יתר הגזם אכל הארבה" וגו'. אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים, ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם נביא לישראל, צאו וזרעו. אמרו לו, מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה, או יזרענו וימות, - אמר להם: אף על פי כן, צאו וזרעו.

נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים. יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי, וירדה להם רביעה שניה **בחמשה בניסן**, הקריבו עומר בששה עשר בניסן, נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום, נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום. ועל אותו הדור הוא אומר: הזרעים בדמעה ברנה יקצרו הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע וגו'. מאי הלוך ילך ובכה נשא משך וגו'? אמר רבי יהודה: שור כשהוא חורש הלוך ובוכה, ובחזירתו אוכל חזיז מן התלם. וזהו בא יבא ברנה. ע"כ,

לפי"ז יש לפרש החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, שגם אם ח"ו לא ירדו גשמים בעתם, בכל זאת, החיינו בגשם בראשון לחדשי השנה, כאמרם ז"ל.

ראב"ע התחיל מהחודש הזה לכם למה**לא התחיל מבראשית**

איתא בגמרא (שבת קמ"ז ע"ב), **אמר רבי חלבו**, חמרא דפרוגייתא (יין ממדינת פרוגייתא) ומיא דדיומסת, קיפחו עשרת השבטים מישראל, **רבי אלעזר בן ערך** איקלע להתם, אימשיך בתרייהו, (אחר היין דפרוגייתא והמים של דיומסת) איעקר תלמודיה,

כי הדר אתא, קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא "**החדש הזה לכם**", אמר "**החרש היה לכם**", בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה, ע"כ,

יש לשאול, למה כשקם רבי אלעזר בן ערך למקרא בסיפרא, קרא "**החודש הזה לכם**", ולא ביקש לקרוא בתחילת התורה, "**בראשית ברא אלוקים**", שהוא תחילת התורה,

יש לבאר, **איתא במדרש**, (ילקוט שמעוני שמות י"ב רמז קפ"ז), אמר ר' יצחק, לא היה צריך להתחיל התורה אלא מ"**החודש הזה לכם**", שהיא מצוה

פקודי החודש תשפ"ה

ראשונה שנצטוו בה ישראל, ולמה התחיל מ"**בראשית ברא אלוקים**", משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, ע"כ,

רבי נהוראי הוא רבי אלעזר בן ערך

איתא בגמרא, (שבת קמ"ז ע"ב), רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבא אחריו שחבריו יקיימוה בידך, ואל בינתך אל תשען, תנא, לא **רבי נהוראי** שמו אלא **רבי**

אלעזר בן ערך שמו, ולמה נקרא שמו **רבי נהוראי** שמנהיר עיני חכמים **בהלכה**, ע"כ,

מבואר א"כ שרבי אלעזר בן ערך, נקרא **רבי נהוראי**, על שם שהיה מנהיר עיני חכמים "**בהלכה**",

לפי"ז צריך לומר, שחלק התורה של רבי אלעזר בן ערך, הוא חלק **ההלכה**, **והחודש הזה לכם**, היא **הלכה ראשונה** שנצטוו בה ישראל, ושם מתחיל **חלק ההלכה** שבתורה, ועד כאן הוא משום כח מעשיו הגיד לעמו,

לפי"ז מבואר כפתור ופרח, דלפיכך ביקש להתחיל מ"**החודש הזה לכם**", משום שהוא חלק **ההלכה**, והוא חלקו בתורה, כמבואר, ולא מ"**בראשית ברא אלוקים**", שאין זה חלק **ההלכה**, ולא זהו חלקו בתורה.

איתא בספרים הק' כי על זאת אנו מבקשים "**ותן חלקנו בתורתך**", משום שלכל אחד ואחד מששים רבוא נשמות ישראל יש לו שורש נשמתו המיוחד לו בתורה, אם בהלכה אם באגדה אם בדרוש אם בחידוש אם בבקיות ואם בעיון, **וכך פירשו** "אשרי מי שבא לכאן **ותלמודו בידו**", כלומר תלמודו דייקא השייך לשורש נשמתו, ואשרי מי שזכה לגלות ולעסוק בתורה לפי שורש נשמתו,

כותרות הספר עקידת יצחק לפרשת**שמיני**

השער התשעה וחמשים: יבאר סגולת הזמן והיותו יקר הנמצאות, לזה ישוערו בו כל ההוויות וההפסדים:

השער הששים: יבאר תועלות אסורי המאכלות, אם לתקון טבע אומה הישראלית ואם להמצא לה חיי הפרישות. ויבאר סעודת לותן: עיי"ש,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com